

Rodzaje zachowań kierowców i metody poprawy zachowania na drodze.

Autorzy:

Katarzyna Mazur

Bernadetta Stachura-Terlecka

**BERNADETTA
STACHURA - TERLECKA**

TYPY KIEROWCÓW

**BERNADETTA
STACHURA - FERLECKA**

Do niebezpiecznych typów zachowań na drodze należą (według badań przeprowadzonych przez Stowarzyszenie Psychologów Transportu w 1999-2004):

- KIEROWCA Z SYNDROMEM MAD MAXA (agresywny i egoistyczny) - to człowiek, który jest emocjonalnie i społecznie niedojrzały. Pokazując "kto rządzi" na drodze chce potwierdzić swoją wartość. Pokazanie swej wartości z reguły odbywa się kosztem innych.
- KIEROWCA Z SYNDROMEM WYCHOWAWCY (agresywny i załęczony) - który swoim zachowaniem na drodze chce podnieść swoją zaniżoną samoocenę. Próbuje wychowywać innych. Jazdą stara się podkreślić swoją wartość.
- KIEROWCA Z SYNDROMEM SŁODKIEJ IDIOTKI (egoista) - który, nie rozumie sensu przepisów drogowych, zwłaszcza tego, że oni też muszą ich przestrzegać jedyne co go interesuje to jego wygoda.
- KIEROWCA ODREAGOWUJĄCY LĘKI (defensywny i agresywny) - Samochód traktuje jako narzędzie do rozładowywania lęków, stresów i niepowodzeń. Jest nie konsekwentny często rezygnuje z podstawowego celu, potrafi ustępować innym, by za chwilę być wobec nich agresywnym. Szuka na drodze akceptacji.¹

¹ <http://www.biblioteka.psychelab.pl/artykuly-psychologiczne/10-psychologia-kierowcy.html>

Typy wymienione powyżej są próbą usystematyzowania zdobytych w trakcie lat badań informacji o kierowcach jednak nie określają one wszystkich typów zachowań kierowców.

Typ kierowcy zależy tak naprawdę od bardzo wielu czynników zewnętrznych (pewne wydarzenia kształtujące naszą osobowość) oraz wewnętrznych (np. cech charakteru):

- inteligencja,
- osobowość,
- temperament
- szeroko rozumiana sprawność.

**BERNADETTA
STACHURA - FERLECKA**

Inteligencja

Inteligencja to umiejętność przystosowania się do ciągle zmieniających warunków otoczenia przykładem takich warunków jest bezsprzecznie sytuacja na drodze.

Osoba inteligentna potrafi korzystać z uprzednich doświadczeń, skutecznie kontroluje procesy poznawcze:

- uwagę,
- spostrzeganie,
- przetwarzanie informacji.

**BERNADETTA
STACHURA - FERLECKA**

Osobowość

„Osobowość to złożony zbiór własności psychicznych, które wpływają na charakterystyczne wzorce zachowania człowieka, niezmiennie czasowo i sytuacyjnie”²

To jedna z definicji inna mówi, że osobowość jest tym co decyduje o naszej indywidualności (odróżnia nas od innych ludzi), jest czynnikiem kształtującym naszą tożsamość, charakter, hierarchię wartości. Jednak w tej definicji nie mówimy o tym, że czynniki te są niezmiennie (są one wg niej względnie trwałe) jednak ulegają zmianie pod wpływem doświadczeń jakich doznajemy.

Najczęściej spotykanymi w różnych testach i literaturze fachowej to typy osobowości A, B, C, D.

² Zimbardo P. G., Psychologia i Życie, PWN, Warszawa 2005.

Temperament

Temperament to podstawa kształtowania osobowości. Istnieje wiele typologii temperamentu ja jednak przedstawię dwie z nich. Najbardziej popularna jest ta, sformułowana przez Hipokratesa – Galena. Wyróżnia ona 4 typy temperamentu:

- Choleryk to osoba impulsywna, gwałtowna, wybuchowa.
- Flegmatyk nie lubi zmian w otoczeniu, jest spokojny i odporny na stres.
- Sangwinik jest osobą energiczną, lubiącą zmiany, towarzyską i zrównoważoną emocjonalnie.
- Natomiast melancholicy to ludzie mało odporni na zmiany, wrażliwi i nieśmiali.

Z kolei jedna z nowszych koncepcji autorstwa Paula Costy i Roberta McCrae nazywana "wielką piątką" różnicuje typy osobowości w oparciu o nasilenie pięciu cech:

- neurotyczność – odzwierciedla poziom zrównoważenia emocjonalnego; skłonności do przeżywania negatywnych emocji (strachu, zmieszania, gniewu, poczucia winy) oraz podatności na stres psychologiczny;
- ekstrawersja (lub introwersja) – która odnosi się do jakości i ilości interakcji społecznych oraz poziomu aktywności, energii, a także zdolności do doświadczania pozytywnych emocji;
- otwartość na doświadczenie – wskazująca na tendencję do pozytywnego wartościowania doświadczeń życiowych, tolerancję na nowość i ciekawość poznawczą;
- ugodowość (versus antagonizm) – opisująca nastawienie do innych ludzi;
- sumienność (vs nieukierunkowanie) – która oddaje stopień zorganizowania, wytrwałości i motywacji jednostki w działaniach zorientowanych na cel.

**BERNADETTA
STACHURA - TERLECKA**

Sprawność

Na naszą ogólną sprawność mającą duży wpływ na to w jaki sposób jeździmy są między innymi:

- zmęczenie,
- koncentracja,
- czynniki zewnętrzne.

Jednym z zagrożeń wywoływanych monotonią jazdy jest zjawisko tzw. hipnozy autostradowej.

**BERNADETTA
STACHURA - FERLECKA**

Typy kierowców

Za portalem <http://www.auto-swiat.pl/> przedstawię pokrótce pięć podstawowych typów zachowań kierowców wraz z reakcjami na nie pozostałych uczestników ruchu.

Mad max

Zachowanie kierowcy - Cechuje ich **wysoki poziom agresji** oraz **egoizm**. Jadąc samochodem, usiłują za wszelką cenę narzucać swoją wolę innym. Zdaniem Andrzeja Markowskiego, wiceprzewodniczącego Stowarzyszenia Psychologów Transportu w Polsce, podstawową przyczyną takich zachowań jest niedojrzałość emocjonalna i społeczna. To o tyle dobra wiadomość, że wielu dotkniętych tą przypadłością kierowców w końcu z niej wyrasta, choć zdarzają się też „mad maksowie” w podeszłym wieku.

Wychowawca

Zachowanie kierowcy - Kierowcy dotknięci syndromem wychowawcy są równie groźni jak ci o profilu „mad maksa”. Przypadłość zwykle wynika z niepewności co do własnej wartości. „Wychowawcy” nie tolerują u innych jakichkolwiek błędów, nawet tych popełnianych nieumyślnie. Ich typowe myślenie to: „Zajechałeś mi drogę, to ja zajadę ci ją jeszcze bardziej, tak żebyś wiedział, jakie to było niebezpieczne”. Skutki tego mogą być znacznie groźniejsze od błędów popełnionych wcześniej przez innych.

**BERNADETTA
STACHURA - TERLECKA**

Typy kierowców

Słodka idiotka

Zachowanie kierowcy - **Niektórzy kierowcy udają głupszych, niż są w rzeczywistości.** Robią tak, żeby zatuszować prawdziwe powody, dla których łamią zasady ruchu drogowego. „Ups, nie zauważyłem zakazu” – a tak naprawdę chodziło tylko o to, żeby „sprytnie” podjechać w upatrzone miejsce. Takich kierowców nie interesują skutki społeczne ich zachowań. Jest im obojętne, czy komuś nie utrudnią życia albo nie narażą go na niebezpieczeństwo.

Odreagowujący lęki

Zachowanie kierowcy - Niektórzy kierowcy traktują swój samochód jak twierdzę, która izoluje ich od groźnego świata zewnętrznego. Korzystając z (iluzorycznej) ochrony, jaką stanowi auto, rozładowują lęki i stesy wynikające z codziennych niepowodzeń. Problem z takimi kierowcami polega na tym, że ich reakcje bywają trudne do przewidzenia. Mogą być zarówno defensywni, jak i skrajnie agresywni wobec innych uczestników ruchu. Można się również spotkać z zachowaniem mieszanym w stylu najpierw ustąpi miejsca żeby zaraz zacząć wyprzedzać i zajeżdżać drogę.

Asertywny

Zachowanie kierowcy - Kierowca asertywny to ideał, do którego wszyscy powinniśmy dążyć. Kieruje się podstawową zasadą: jestem tak samo ważny jak inni uczestnicy ruchu drogowego. Nie wywołuje konfliktowych sytuacji i stara się przede wszystkim bezpiecznie dotrzeć do celu. W przeciwieństwie do kierowcy z syndromem Mad Maksa nie traktuje drogi jako przeciwnika do pokonania. Nie reaguje też na zaczepki „wychowawców”.

BERNADETTA

STACHURA - TERLECKA

Kierujący w liczbach³

Polacy prowadzący samochód to:

- Częściej mężczyźni
- Osoby w wieku 25-39 lat
- Osoby mające rodzinę (gospodarstwa 4-osobowe)
- Osoby, których dochód rodziny w przedziale 2000 – 5000 PLN
- Osoby kierujące pracą innych

Osoby posiadające prawo jazdy, ale nie jeżdżące samochodem, są częściej:

- Powyżej 60 roku życia (5 na 10 badanych)
- Po rozwodzie/ wdowcy (4 na 10 badanych)
- Z wykształceniem podstawowym (6 na 10 badanych)

Zdecydowana większość Polaków jest przekonana że polscy kierowcy nie jeżdżą bezpiecznie (pogląd ten prezentują szczególnie kobiety oraz osoby starsze)

80% dorosłych Polaków codziennie widzi kierowców łamiących przepisy drogowe (wśród kierowców ten odsetek jest nawet wyższy)

Według opinii polskiego społeczeństwa najczęściej popełnianym wykroczeniem drogowym jest przekraczanie prędkości oraz prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwym

W opinii Polaków dominującym powodem łamania przepisów drogowych pozostaje głupota, lekkomyślność i niefrasobliwość kierowców

Większość kierowców (bo aż 80%) uważa się za raczej dobrego lub bardzo dobrego kierowcę

³ Portret Polskiego Kierowcy 2008

Kierujący w liczbach³

Najbardziej polskich kierowców denerwują następujące grzeszki innych kierujących:

- Wyprzedzanie 'na trzeciego'
- Wymuszanie pierwszeństwa przejazdu
- Zbyt szybka, brawurowa jazda
- Późne sygnalizowanie swoich zamiarów
- Wyprzedzanie na przejściu dla pieszych
- Wjeżdżanie na inny pas w ostatniej chwili
- Zbyt wolna jazda
- Ciągła zmiana pasa ruchu
- Zajmowanie więcej niż jednego miejsca parkingowego
- Zmuszanie do zmiany pasa i miganie światłami
- Nadużywanie klaksonu
- Parkowanie na miejscach dla niepełnosprawnych
- Wjazd na skrzyżowanie bez możliwości zjazdu z niego

³ Portret Polskiego Kierowcy 2008

Najczęstsze przyczyny błędów w ruchu drogowym

- życzeniowa ocena sytuacji
- świadome i nieświadome łamanie reguł i norm społecznych, reguł ruchu drogowego
- życzeniowa ocena własnych możliwości w roli kierowcy
- niezauważanie ważnych informacji (ważnych w sytuacji drogowej)
- błędna ocena ważnych informacji (ważnych w sytuacji drogowej)
- zbyt powolne podejmowanie decyzji

**BERNADETTA
STACHURA - TERLECKA**

Najczęstsze przyczyny błędów w ruchu drogowym

WYSOKA AGRESJA – współwystępuje w 2 na 3 wypadkach i kolizjach

ZAWYŻONA SAMOOCENA KOMPETENCYJNA – współwystępuje w 2 na 3 wypadkach i kolizjach

OBNIŻONY POZIOM PODZIELNOŚCI I KONCENTRACJI UWAGI – współwystępuje w co drugim wypadku i kolizji

NIEDOSTATECZNA INTERNALIZACJA NORM SPOŁECZNYCH – współwystępuje w 1 na 3 wypadku i kolizji

NISKA SPRAWNOŚĆ INTELEKTUALNA – współwystępuje w 1 na 3 wypadku i kolizji

**BERNADETTA
STACHURA - FERLECKA**

**PRZECIWDZIAŁANIE NIEWŁAŚCIWYM
ZACHOWANIOM**

**BERNADETTA
STACHURA - FERLECKA**

Jak przeciwdziałać

Istnieje wiele metod przeciwdziałania (a raczej zmiany) niewłaściwych zachowań na drodze. Są nimi między innymi:

- Surowsze kary dla piratów drogowych,
- Akcje społeczne,
- Szkolenia organizowane przez różne fundacje np. Passpartu:
 - ProDriver 25+
 - Szybcy na torze bezpieczni na drodze.
- Szkolenia z pierwszej pomocy.

Nie należy jednak zapominać o tym jak duży wpływ ma na nasz sposób jazdy nasz charakter oraz inne czynniki jak np. zmęczenie. Należałoby już na etapie kursu uświadamiać ludziom jaki typ osobowości i temperamentu reprezentują i na jakie zachowania muszą uważać.

Dzięki takiemu postępowaniu Ci nieświadomi swojego charakteru będą mogli pod okiem instruktorów zwiększyć bezpieczeństwo swojej jazdy.

**BERNADETTA
STACHURA - TERLECKA**

Dziękujemy za uwagę

**BERNADETTA
STACHURA - TERLECKA**